

*Голові разової спеціалізованої вченої ради
Д 70.052.040 Хмельницького
національного університету
д.е.н., професору Ользі ГОНЧАР*

ВІДГУК

опонента – кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівського торговельно-економічного університету Чуй Ірини Романівни на дисертаційну роботу **Рачинського Олександра Васильовича** на тему: «Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств», подану до разової спеціалізованої вченої ради у Хмельницькому національному університеті на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. Глобальні економічні кризи, військові конфлікти, пандемії та інші фактори створюють високий рівень невизначеності та ризиків для ведення бізнесу. Водночас ринок стає все більш конкурентним, що вимагає від підприємств постійного підвищення ефективності та зниження витрат. Виважена політика формування, нарощення, розподілу й використання ресурсів є вирішальною у забезпеченні конкурентоспроможного, фінансово стійкого функціонування підприємств, зростання їх капіталізації, досягнення рентабельності й нарощення потенціалу для стійкого розвитку. Тому, в сучасних умовах оптимальність джерел формування і виваженість напрямів використання фінансових ресурсів є запорукою цілісності, фінансової стійкості та стабільного розвитку окремих підприємств. Процес управління фінансовими ресурсами й забезпечення фінансової стійкості і надійності підприємств через призму оптимізації їх структури потребує особливої уваги, оскільки порушення фінансової стійкості призводить до загрози кризових явищ та зниження рентабельності діяльності.

Актуальність теми дослідження підсилюється необхідністю виокремлення нових підходів до систематизації оціночних параметрів фінансової стійкості та їхнього застосування промисловими підприємствами у сучасних умовах, адже діяльність підприємств ускладнена веденням на території України воєнних дій, в результаті чого вся економічна система України зазнала втрат. Більшість вітчизняних підприємств змушені шукати нові механізми організації діяльності в нестабільних умовах воєнного стану та водночас забезпечення своєї фінансової стійкості. Оцінювання фінансової стійкості допомагає виявити резерви для оптимізації видів діяльності, дозволяє підприємствам своєчасно виявляти слабкі місця та розробляти стратегії адаптації до змін.

Таким чином, наявність об'єктивної потреби у виробленні нових механізмів системи оцінки та підвищення фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств підтверджує актуальність дослідження та зумовили вибір теми дослідження, його мети і завдань.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Рачинського О. В. була частиною наукової роботи Хмельницького національного університету в межах науково-дослідної теми: «Моделювання інноваційного ресурсного потенціалу в стратегіях безпечного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу» (номер державної реєстрації: 0120U102123).

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Сформульовані в дисертації Рачинського О. В. висновки і пропозиції достатньо обґрунтовані і мають елементи наукової новизни, що підтверджується якісним та широким аналізом зазначеного обсягу наукових джерел (231 найменування). Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності та обґрунтованості наукових положень, висвітлених у дисертаційній роботі.

Мета роботи, об'єкт та предмет дослідження відповідають темі роботи. Наукові положення у повній мірі досліджені, про що свідчить структурна побудова

та зміст роботи, широкий перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором робіт вітчизняних та закордонних науковців та фахівців з питань оцінювання фінансової стійкості підприємств.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується також використанням загальних та специфічних наукових методів, серед яких: теоретичного узагальнення, діалектичного пізнання, порівняння, системного аналізу, групування й синтезу, формалізації, абстрактно-логічного, статистичного, економіко-порівняльного, гармонійного і експериментального аналізу, експертного оцінювання, прогнозування та ін.

4. Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз наведених та обґрунтованих в дисертаційній роботі наукових положень, висновків та рекомендацій дають підставу стверджувати, що у процесі дисертаційного дослідження автором отримано низку наукових результатів, які містять елементи наукової новизни, найбільш важливими з яких є:

1. Вперше побудовано структуру системи оцінки та підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств, з виокремленням її організаційно-методичної та функціонально-інформаційної підсистем. Дана система оцінки концептуальні принципи, цілі, завдання, та, що найважливіше, - інструментарій, які, за умовами їхнього комплексного застосування, дозволяють провести моніторинг та ідентифікувати фінансові ризики та запропонувати напрями підвищення фінансової стійкості, а, отже, - і покращити фінансовий стан суб'єкта фінансово-господарської діяльності;

2. Вперше досліджено механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств, інструментарій та методичні підходи до її оцінки, діагностики та контролю в умовах функціонування підприємств в рамках СОТ, посилення конкуренції та діяльності під час дії воєнного стану; розкрито основні методи забезпечення фінансової стійкості промислових підприємств та виокремлено критерії забезпечення фінансової стійкості підприємства в контексті економічної стабільності за умов функціонування в СОТ;

3. Дисертантом удосконалено концептуальні основи формування структури системи оцінки фінансової стійкості машинобудівного підприємства, які ґрунтуються на комплексному підході до її проведення, деталізації елементів оцінювання, виокремленні рівнів управління фінансовою стійкістю, інструментарію та критеріїв забезпечення фінансової стійкості в контексті економічної стабільності за умов функціонування в СОТ;

4. Запропоновано удосконалені науково-методичні підходи щодо реалізації інтегрованих напрямів та послідовності забезпечення фінансової стійкості підприємств, яка націлена на досягнення економічної стабільності і фінансової рівноваги підприємства за умови управлінської орієнтації послідовності дій та впровадження вказаної підсистеми управління фінансовими ризиками шляхом опрацювання різновекторної за спрямуванням інформаційної бази;

5. Дисертантом удосконалено бізнес-орієнтири підвищення фінансової стійкості машинобудівного підприємства, яка, на відміну від існуючих, базується на основних управлінських процесах на внутрішньому та зовнішньому профілі функціонування підприємства. Крім цього, удосконалено підходи до використання антикризового інструментарію фінансового управління через виявлення факторів його впливу на забезпечення фінансової стійкості підприємства;

6. У складі факторів внутрішнього і зовнішнього впливу на фінансову стійкість машинобудівних підприємств дисертантом диференційовано фактори значної вагомості, позитивної чи негативної спрямованості, а також удосконалено управлінські підходи до оцінювання впливу на фінансовий стан кожного з факторів та визначення їх дієвості на підвищення фінансової стійкості машинобудівного підприємства;

5. Структура і зміст дисертаційної роботи. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Структура, зміст та оформлення дисертаційної роботи Рачинського О. В. відповідають існуючим вимогам до кваліфікаційних наукових робіт. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст дисертації складає

212 сторінок тексту та списку використаних джерел із 231 найменування. Зміст дисертаційної роботи, кількість та повнота поставлених завдань повною мірою відображають розкриття обраної теми та виконання поставленої мети, що відображено у висновках до розділів та загальних висновках дисертаційної роботи.

6. Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих працях. За результатами дисертаційного дослідження Рачинського О. В. опубліковано 19 наукових праць, з них 8 статей у фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, та 2 статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях, а також 9 публікацій у наукових збірниках тез і матеріалах конференцій. Загальний обсяг, що належить автору, становить 5,24 друк. арк.

7. Наукове та практичне значення результатів дослідження. Наукова значущість отриманих результатів визначається можливістю використання розроблених в дисертації теоретичних та методичних підходів у проведенні подальших досліджень та у практичній діяльності. Вони спрямовані на вирішення важливого наукового завдання, що виявляється в удосконаленні існуючих та формуванні нових теоретичних засад та науково-методичних підходів до формування структури системи оцінювання фінансової стійкості та її підвищення на промислових підприємствах. Розроблені автором дисертації методологічні положення та методичні підходи можуть бути використані у практиці управлінської діяльності промислових підприємств.

Отримані результати у вигляді практичних рекомендацій запропоновані до практичного використання Хмельницькій обласній організації Спілки економістів України (довідка № 5 від 21.02.2024 р.) та впроваджено у діяльність машинобудівних підприємств Вінницької області: ПАТ «Барський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 237 від 25.03.2024 р.), ПрАТ «Калинівський машзавод» (довідка про впровадження № 401-3 від 02.04.2024 р.), ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 5324 від 05.03.2024 р.), ПрАТ «Маяк» (довідка про

впровадження № 9062 від 12.03.2024 р.), ТОВ «Плазматек» (довідка про впровадження № 180324 від 18.03.2024 р.).

Основні теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Хмельницького національного університету під час підготовки та викладання дисциплін: «Фінанси», «Фінансовий менеджмент», «Економіка підприємства» (довідка № 006/408 від 20.02.2024 р.).

Дискусійні положення та недоліки дисертації. Дисертаційне дослідження не позбавлене певних зауважень та дискусійних положень, які потребують уточнення та доопрацювання з метою його покращення.

1. У п.п. 1.2 дисертаційної роботи автор наводить наукові підходи застосування відносних показників при оцінюванні фінансової стійкості підприємства (С. 59-61) та демонструє основні елементи оцінювання фінансового стану промислового підприємства, до яких належать рентабельність, ліквідність, ділова активність та фінансова стійкість (С. 66-67). Але, вважаємо, що означена система показників повинна мати більшу кількість індикаторів іншого спрямування, що б комплексно вплинуло на обґрунтованість та подальшу результативність прийнятих управлінських рішень.

2. У першому розділі дисертаційної роботи автор визначає концептуальні основи процесів формування оцінки фінансової стійкості підприємства, де акцентується увага на комплексному методі до її проведення (С. 92-94), зазначаючи, що цілі, принципи, інструментарій та методи в системі оцінки та підвищення фінансової стійкості підприємства повинні формуватися із врахуванням специфіки діяльності. Водночас, методологічні принципи системи оцінювання в даному розділі не конкретизуються.

3. У п.п. 2.2 на рис. 2.5 (С. 140-142) автор, дослідивши фінансовий стан вітчизняних машинобудівних підприємств, специфіку проведення оцінки ліквідності та платоспроможності, провівши аналіз статей активу та пасиву форми 1 фінансової звітності досліджуваних підприємств Вінниччини, пропонує інтегровані (комплексні) напрями та послідовність забезпечення

фінансової стійкості й ліквідності машинобудівних підприємств. Однак, не зовсім зрозуміло, яким чином будуть здійснюватися процеси підвищення фінансової стійкості промислових підприємств.

4. У третьому розділі роботи, що стосується автоматизації процесів оцінки, моніторингу і підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств та її забезпечення (п.п. 3.3), автор не приділив достатньої уваги аналізу існуючих на досліджуваних ним машинобудівних підприємствах програмних продуктів (засобів) для оцінки фінансового стану підприємства та фінансової стійкості.

5. У дисертаційній роботі автором недостатньо висвітлено, за допомогою яких методів була проведена структуризація моделей розрахунку показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств, і, зокрема, визначено нормативні значення показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств, та окреслена взаємодія підсистем у загальній структурі системи фінансової стійкості машинобудівних підприємств.

6. У дисертаційній роботі мають місце неточності та незначні описки, зокрема, замість одиниці виміру млрд грн зазначено млн грн (С. 126, 130), а «перевищення експорту над імпортом продукції» визначено негативним фактором розвитку вітчизняної економіки машинобудування (С.146), що є без сумніву хибним.

Проте, всі наведені дискусійні положення та зауваження не зменшують теоретичну і практичну цінність дисертаційного дослідження, носять рекомендаційний характер і можуть виступати предметом дискусії під час захисту дисертаційної роботи.

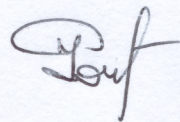
8. Загальні висновки. Дисертація Рачинського О. В. «Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств» є самостійним, завершеним, науковим дослідженням, яке сприяє вирішенню завдання побудови структури системи оцінки та підвищення фінансової стійкості підприємств машинобудівної галузі. Структура та зміст роботи повністю відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Тему дисертаційної роботи розкритою необхідним чином, а поставлена мета повністю досягнута. За змістом представлена робота відповідає спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, за якістю та змістовністю теоретичних та методичних розробок вона відповідає рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загалом дисертаційна робота «Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств» відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор – **Рачинський Олександр Васильович** заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Опонент,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
економічної безпеки, банківської
справи та страхового бізнесу
Львівського торговельно-економічного
Університету

Ірина ЧУЙ

Підпис опонента, к.е.н., доцента, доцента кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Чуй І. Р. засвідчую:

Вчений секретар Львівського
торговельно-економічного університету
к.е.н., професор

Любов МЕДВІДЬ